

Riigikogu riigikaitsekomisjoni istungi protokoll nr 220

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 12. mai 2026

Algus 14.00, lõpp 15.31

Juhataja: Kalev Stoicescu (esimees)

Protokollija: Irene Kiil (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Priit Sibul, Peeter Tali, Kristo Enn Vaga

Komisjoni ametnikud: Aivar Engel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Külli Jõgeda (nõunik)

Puudusid: Vladimir Arhipov ja Anti Poolamets

Päevakord:

1. Riigikaitsekomisjoni algatatud küberturvalisuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (897 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Riigikaitsekomisjoni algatatud küberturvalisuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (897 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kalev Stoicescu selgitas eelnõuga seonduvat ning tegi ettepaneku langetada eelnõu kohta menetluslikud otsused. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg eelnõule on vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele 10 tööpäeva.

Otsustati:

- 1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).
- 1.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).
- 1.3. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Mati Raidma selgitas eelnõuga seonduvat. Tema sõnul on eesmärk eelnõu vastu võtta ja hoida riigikaitsekomisjoni ühtset ning asjatundlikku mainet. Eelnõus on täpsustatud keelelisi ja normitehnilisi küsimusi ning arvestatud teiste seaduseelnõudega, mis sõltuvad selle seaduse vastuvõtmisest. M. Raidma sõnul töötati läbi varasemad muudatusettepanekud, mille osas toimusid arutelud nii ettepanekute esitajate, Riigikantselei, riigisekretäri kui ka õigusekspertidega. Eelnõu maht on suur, põhitekst koos muudatustega ulatub umbes 150 leheküljeni ning seletuskiri 43 leheküljeni. Olulisemate eesmärkidena tuuakse välja täitevvõimu ülesannete ja vastutuse täpsustamine ning Riigikogu parlamentaarse järelevalve tugevdamine riigikaitse valdkonnas. Arutelude käigus on esile kerkinud vajadus tulevikus kaaluda ka põhiseaduse muutmist, sest praegune kord jätab näiteks sõjaseisukorra väljakuulutamise või lõpetamise liiga suurel määral ühe institutsiooni ehk presidendi otsustada. M. Raidma rõhutas, et osa tõstatatud küsimusi puudutab põhiseadust ega kuulu arutatava eelnõu reguleerimisalasse, näiteks peaministri ja presidendi asendusprotsess on põhiseaduses juba kindlalt paika pandud. Järgmine Riigikogu koosseis peaks tõsiselt kaaluma põhiseaduse ajakohastamist, eriti riigikaitse küsimustes. M. Raidma selgitas peamisi sisulisi muudatusettepanekuid, mis töötati arutelude käigus välja ning muudatusettepanekute nr 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12 ja 15 ümberhääletamise vajadust. M. Raidma selgitas strateegiliste dokumentide raamistikku, riigiinstitutsioonide (valitsus, Riigikantselei, ministriumid, KOV-id) kriisiülesandeid, Riigikogu rolli järelevalves. Lisaks täiendatakse riigi kriisiplaani loogikat, õppuste ja valmiduse käsitlust ning korrastatakse Kaitseväge juhataja ametisse nimetamise ja Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse teisi sätteid. Uue teemana lisandub peatükk sõjavangide kohtlemisest ning riigikaitsekohtu küsimus suunatakse edasi eraldi eelnõusse.

Leo Kunnas märkis, et nende muudatusettepanekud võeti sisuliselt arvesse, välja arvatud üks ettepanek, mis puudutas § 7 väljajätmist ja mille mitteametamisega on muudatusettepaneku esitajad konsensuslikult nõus. Uus tekst on varasemast lühem, sest seaduses ei dubleerita enam põhiseaduse ega Vabariigi Valitsuse seaduse sätteid, vaid kasutatakse viiteid olemasolevale õiguskorrale. Kõneleja hinnangul kajastab lõpptulemus süsteemi toimimist hästi ning kogu koostööprotsess oli konstruktiivne ja positiivne.

Meelis Kiili rõhutas, et töö oli intensiivne ning eesmärk oli luua toimiv normatiivne süsteem. Tema sõnul sündis tulemus igapäevase ühise pingutuse tulemusena parima võimaliku lahendusena tänases olukorras. Saavutatud on sisuline konsensus selles osas, mida riigil praegu vaja on ja mida on võimalik ellu viia. Tulevikuks jäi üles mitmeid väljakutseid, näiteks terminoloogia ühtlustamine ja mõningate sätete täpsem tõlgendamine, mis said kajastatud seletuskirjas. Arutelude käigus tõstati uusi jätkutegevusi puudutavaid küsimusi, mistõttu töö õigusruumi edasiarendamisel jätkub. Kõneleja tänas kõiki osapooli selle eest, et lõpuks jõuti ühise arusaamise ja ühtse töötempoga toimiva lahenduseni.

Peeter Tali tunnustas Mati Raidmat, kes on eelnõu menetlusprotsessi edukalt vedanud. P. Tali käsitles Kaitseväge juhataja kandidaadi ettekandega seonduvat Riigikogus ning riigikaitsekomisjoni rolli. Ta tegi ettepaneku lisada „võimaliku kandidaadi“. P. Tali leidis, et kui põhiseaduse muutmine osutub vajalikuks, tuleks selle ettevalmistamisega alustada kohe, mitte jätta seda järgmise Riigikogu koosseisu otsustada. Ta rõhutas, et põhiseaduse muutmine

kahe järjestikuse koosseisu kaudu on mõistlikum kui kiireloomuline menetlus, mis nõuab väga suurt häälteenamust. Samuti meenutas ta, et põhiseaduse muutmise kord on ajamahukas: esimese ja teise lugemise vahel peab olema vähemalt kolm kuud ning enne kolmandat lugemist veel üks kuu. Seetõttu kulub menetlusele minimaalselt viis kuud. Kõneleja hinnangul tuleks võimalike muudatuste ettevalmistamist alustada viivitamata ning kaasata vajadusel erinevad Riigikogu tööorganid ja osapooled.

Mati Raidma väljendas eriarvamust põhiseaduse muutmise kohese algatamise osas. Tema hinnangul on paljudel eluvaldkondadel huvi põhiseaduse muutmiseks ning see muudaks protsessi liiga laiahaardeliseks ja poliitiliselt aktiivseks, mis hajutaks fookuse riigikaitse teemadelt. Ta rõhutas, et riigikaitsekomisjonis ei suudeta hoida kitsast fookust ainult riigikaitsega seotud põhiseaduse muudatustel, kuna paralleelselt kerkiksid esile ka teiste komisjonide ettepanekud. Seetõttu peaks praegu piirduma aruteludega komisjoni sees ning kaardistama võimalikud vajalikud muudatused, kuid vältima protsessi avamist tervikuna, et mitte tekitada ajamahukat ja laialivalguvat poliitilist „Pandora laegast“.

Peeter Tali arvates ei tohiks põhiseaduse arutelu peljata ning olulisi riigikorralduslikke küsimusi tuleb käsitleda. Ta rõhutas, et riigikaitse küsimustes ei tohiks riik sõltuda liigselt ühest isikust, isegi kui selleks on Vabariigi President kui riigikaitse kõrgeim juht. P. Tali seisukoht on, et Eesti kui parlamentaarse vabariigi puhul peab juhtiv roll sõja- ja rahuotsuste tegemisel kuuluma parlamendile, mitte presidendile.

Kalev Stoicescu sõnas, et seda arutelu tuleb jätkata ja püüda leida endale poolehoidjaid.

Raimond Kaljulaid esitas täpsustavaid küsimusi seoses eelnõu erinevate sätetega.

Mati Raidma vastas, et need puudutavad juba läbi analüüsitud muudatusettepanekuid, mis lähevad täna ümberhääletusele.

Kristo Enn Vaga rõhutas, et Kaitseväe juhataja nimetamise arutelu puhul peaks avalik Riigikogu ettekanne ja küsimused olema vaid üks osa protsessist, kuid lõppotsus peaks jääma riigikaitsekomisjonile. Tema hinnangul võimaldaks see pidada vajadusel ka piiratud või salajast arutelu kandidaadiga ning tagaks, et otsus ei põhineks üksnes avalikul esinemisel, vaid ka sisulisel ja vajadusel konfidentsiaalsel hindamisel.

Priit Sibul tõstatas küsimuse sõjaseisukorra väljakuulutamise regulatsiooni kohta, viidates võimalikule vastuolule kehtiva õiguse ja eelnõu seletuskirja sõnastuse vahel. Ta kritiseeris eelnõu teise lugemise seletuskirja projekti osa, et Riigikogul puudub sõjaseisukorra väljakuulutamisel kaalutusõigus, leides, et selline formuleering on ebaselge ja õiguslikult problemaatiline. Samuti palus P. Sibul selgitust, kuidas on lahendatud olukord, kus Riigikogu ei kuuluta sõjaseisukorda välja, ning viitas, et seaduse loogika kohaselt peab olema selge, kes ja millistel tingimustel otsuse teeb. Kokkuvõttes pidas ta olemasolevat sõnastust ebaõnnestunuks, mis vajab täpsustamist. Komisjoni liikmed nõustasid seletuskirja täpsustamisega.

Arutati ja hääletati juhtivkomisjoni muudatusettepaneku nr 4 täpsustusi ning muudatusettepanekud nr 6, 7, 8, 9, 10, 12 ja 15 hääletati ümber (lisa).

Kalev Stoicescu tegi ettepaneku langetada eelnõu kohta menetluslikud otsused.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 7: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Mati Raidma, Kalev Stoicescu, Peeter Tali; vastu 0; erapooletuid 1: Priit Sibul).

2.3. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).

3. Info ja muud küsimused

Kalev Stoicescu ja **Leo Kunnas** andsid ülevaate 6.-8. mail Riias toimunud NB8+Poola ja Saksamaa parlamentide riigikaitsekomisjonide juhtide iga-aastasest julgeoleku ja riigikaitse foorumist.

Arutati komisjoni eelseisvaid istungeid.

Mati Raidma selgitas suurõppusega ILVES seonduvat.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kalev Stoicescu

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Irene Kiil

protokollija